

Regelgeving

11

Regelgeving

WAGENINGEN
UNIVERSITY & RESEARCH

BETER
BODEMBEHEER

GROEN
Groenlandbouw

Europese Unie
Europees Fonds voor
Regionale Ontwikkeling

NH
Provincie
Noord-Holland

GreenPort
Noord-Holland Noord

Regelgeving

In dit hoofdstuk lichten we toe wanneer het telen van een vanggewas verplicht is (in algemene zin, situatie april 2019). Aan deze informatie kunnen geen rechten worden ontleend. Neem voor uw eigen situatie altijd de (laatste) informatie in acht van de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland www.rvo.nl/. Verder wordt een overzicht gegeven van de regels voor het gebruik van biologisch uitgangsmateriaal. Ook hier is de situatie voor 2019 gebruikt. Kijk voor de actuele situatie op www.biodatabase.nl.

Europees Landbouwbeleid in Nederland

Het Europees Landbouwbeleid is een stelsel aan regelingen voor duurzaam, voedzaam, veilig en betaalbaar voedsel in Europa. Het overgrote deel van de middelen die beschikbaar zijn vanuit deze regelingen bestaat uit directe betalingen aan de boer. Van oudsher verschilt per perceel de hoogte van dit 'betalingsrecht'. In 2020 verdwijnen deze verschillen en heeft elk perceel een basispremie van €260,-/ha. Wanneer het bouwplan van de boer daarnaast voldoet aan de vergroeningseisen, dan ontvangt de boer een vergoedingspremie van €115,-/ha. Bijna alle boeren streven er naar om ook dit deel van de betalingsrechten te ontvangen en zorgen dat het bouwplan voldoet aan de vergroeningseisen. De overheid monitort wat er op elk perceel geteeld wordt: elk jaar vraagt de overheid de ondernemers om de gecombineerde opgave (GO) in te vullen. Via de GO voeren de boeren hun bouwplan in.

Vergroeningseisen

Om aan vergroening te voldoen moet er aan drie eisen voldaan worden:

1. Gewasdiversificatie op bouwland;
2. Behoud van blijvend grasland;
3. Ecologisch aandachtsgebied (EA) op bouwland.

Hier wordt ingegaan op de derde eis. Om aan de derde eis te voldoen, moet 5% van het areaal van het bouwplan aangemerkt worden als 'ecologisch aandachtsgebied' (EA). De algemene lijst somt verschillende typen teelten, stroken, randen en landschapselementen op die aangemerkt worden als EA. Elke maatregel heeft een wegingsfactor. Een wegingsfactor van 1 betekent dat 1 hectare met deze maatregel meetelt als 1 hectare. Een wegingsfactor van 0,3 betekent dat 0,3 hectare meetelt. De som van de maatregelen*wegingsfactor op de verschillende percelen moet uitkomen op 5% van het areaal om aan de eis te voldoen.

Eén van de maatregelen is het telen van een vanggewas (vrijwillig, dus wanneer dit vanuit de nitraatrichtlijn niet verplicht is). Een vanggewas is een groenbemester met als hoofddoel het vastleggen van stikstof. Er worden drie categorieën vanggewassen onderscheiden:

- Categorie 1: Vanggewas algemeen;
- Categorie 2: Vanggewas aaltjesbestrijding;
- Categorie 3: Vanggewas onderzaai van gras en vlinderbloemige gewassen.

Aan de teelt van deze vanggewassen zitten eisen zoals uiterste zaaidatum, het gebruik van specifieke gewassen, eisen aan de samenstelling van de groenbemester, een minimale periode dat het vanggewas op het land moet staan en minimale zaaizaadhoeveelheden. De weegfactor is voor alle drie de categorieën 0,3. Onderstaande kaders gaan hier dieper op in.

Actieprogramma nitraatrichtlijn

Zoals hierboven aangegeven kan de teelt van een vanggewas sowieso al verplicht zijn. Dit volgt uit het actieprogramma nitraatrichtlijn. In deze actieprogramma's staan eisen waaraan teelten moeten voldoen. Dit volgt uit het streven van de Europese Unie om een nitraatgehalte van 50 mg/l in het grondwater en zoet oppervlaktewater te bereiken. Hiervoor meet het Landelijk Meetnet effecten Mestbeleid (LMM) sinds 1992 uitspoeling van nutriënten onder landbouwbedrijven. Sindsdien zijn de nitraatgehalten in de bovenste meter van het grondwater sterk gedaald, zowel op landelijk als op regionaal niveau.

In 2018 is het zesde actieprogramma Nitraatrichtlijn van kracht geworden. In deze richtlijn wordt de teelt van een vanggewas op zand en löss bij twee teelten verplicht gesteld: mais en aardappelen. Mais en aardappel zijn twee teelten die relatief veel stikstof nalaten in de bodem en daarom verantwoordelijk zijn voor een groot deel van de uitspoeling.

Vanggewas bij mais

Bij maisteelt is het – voor telers op zand en löss – verplicht om een vanggewas te telen. Vanaf 2019 is dit aan datums gebonden. Bij snijmais moet het vanggewas vóór 1 oktober gezaaid te zijn. Voor korrelmais, Corn Cob Mix (CCM) en maiskolvenschroot (MKS), suikermais of biologisch geteelde mais geldt 31 oktober als uiterlijke datum. Men kan ook kiezen voor een hoofdteelt na mais, dan geldt 31 oktober als de uiterste zaaidatum. Bij zaai van het vanggewas voor 1 okt. bestaat op zand en löss de keuze uit de volgende gewassen: bladkool, bladrammenas, gras, Japanse haver, triticale, wintergerst, winterrogge en wintertarwe. Bij zaai na 1 oktober (vanggewas of hoofdgewas) bestaat de keuze uit triticale, wintergerst, winterrogge en wintertarwe en spelt. (Zie ook Hfd. 9)

Vanggewas bij aardappel

Bij consumptie- of zetmeelaardappteelt op zand en löss is het vanaf 2021 verplicht om een vanggewas te zaaien. Aardappeltelers moeten dan voor 16 september een groenbemester zaaien. Lukt dat vanwege een latere oogst niet, dan moet er uiterlijk 31 oktober een wintergraan als vanggewas gezaaid worden.

Categorie 1 | Vanggewas Algemeen, inclusief na vlas of hennep

Voorwaarden 2019:

- a Mengsel van minimaal 2 toegestane soorten inzaaien. Kijk voor de toegestane soorten in de tabel Gewassen en GLB 2019. Hybride soorten vanggewassen die bestaan uit een kruising van de in de lijst met vanggewassen genoemde soorten uit Categorie 1 zijn mogelijk. Ook in die gevallen is wel een mengsel nodig.
- b Als u hetzelfde vanggewas wilt gebruiken als de hoofdteelt, dan moet u beide gewassen apart inzaaien. U moet kunnen laten zien dat u het gewas 2 keer heeft ingezaaid. Dit kunt u laten zien door etiketten en aankoopbewijzen te bewaren.
- c Inzaaien na oogsten hoofdteelt en na 15 juli en uiterlijk 15 oktober. Bij inzaai op of voor 15 juli start de 8 weken termijn altijd op 15 juli.
- d Zaait u een vanggewas later dan u heeft opgegeven in de Gecombineerde opgave? Dan meldt u de werkelijke inzaaidatum uiterlijk op de dag dat u aanvankelijk als inzaai moment had opgegeven. Zaait u een vanggewas eerder dan u heeft opgegeven in de Gecombineerde opgave? Dan meldt u de werkelijke inzaaidatum uiterlijk op de dag van inzaai. Dit is de ingangsdatum voor de 8-weken periode.
- e Minimaal 8 weken op het land. Tijdens de 8-wekenperiode geen activiteiten verrichten die het gewas en de doelstelling ervan (stikstof opvangen) kunnen beschadigen. Begrazen of maaien in de 8-wekenperiode mag alleen als u er voor zorgt dat er voldoende bedekking overblijft van het vanggewas. Het vanggewas moet nog kunnen bijdragen aan de biodiversiteit en moet zijn functie voor het opnemen van stikstof behouden. Wilt u weten bij welke vanggewassen dit mogelijk is? In de tabel Overzicht Vanggewassen Ecologisch aandachtsgebied kunt u zien welke gewassen na maaien voldoende hergroei-capaciteit hebben. Deze staat op de internetpagina Vanggewassen EA 2019.
- f Meststoffengebruik mag.
- g Gebruik gewasbeschermingsmiddel mag niet vanaf moment van oogst hoofdgewas en t/m het einde van de 8-wekenperiode dat het vanggewas minimaal op het land moet staan.

- h** Vanggewassen na mais op zand- en lössgronden tellen niet mee.
- i** U gebruikt ten minste 75% van de in de Aanbevelende Rassenlijst voor landbouwgewassen (CSAR) aanbevolen hoeveelheid zaaizaad of u zorgt voor een voldoende zichtbare bedekking van de bodem met het vanggewas. Op de pagina Ecologisch aandachtsgebied vindt u de Aanbevelende rassenlijst.
- j** U bewaart aankoopbewijzen en etiketten van het gebruikte zaaizaad(mengsel) 5 jaar lang in uw administratie.
- k** Het vanggewas mag geen wintergewas zijn dat in het najaar wordt ingezaaid en in de winter of voorjaar wordt geogst.

Toegestane gewassen 2019:

Beemdlangbloem, bladkool, bladrap, bladrammenas, deder, Engels raaigras, erwten (droog te oogsten), (erwten, groene/gele), groen te oogsten Ethiopische mosterd, facelia, festulolium, Franse boekweit, gele mosterd, Italiaans raaigras, Japanse haver, Alexandrijnse klaver, incarnaat klaver, Perzische klaver, rode klaver, witte klaver, lijnzaad (niet van vezelvlas), niet bittere lupinen, niger, rietzwenkgras (anders dan voor industrie gras), sarepta mosterd/Caliente, seradelle, soedangras/sorghum, spurrie, stoppelkollen, timothee, veldbeemdgras, vezelvlas, Westerwolds raaigras, bonte wikke, voederwikke, zonnebloemen, zwaardherik.

Categorie 2 | Vanggewas aaltjesbestrijding

Voorwaarden 2019:

- a** Mengsel van minimaal 2 toegestane soorten inzaaien. Kijk voor de toegestane soorten in de tabel Gewascodes en GLB 2019. Hybride soorten vanggewassen die bestaan uit een kruising van de in de lijst met vanggewassen genoemde soorten uit Categorie 2 zijn mogelijk. Ook in die gevallen is wel een mengsel nodig.
- b** Elke in het mengsel aanwezige soort is ten minste 3% van het totale gewicht.
- c** Uiterlijk 15 oktober inzaaien.
- d** Zaait u een vanggewas later dan u heeft opgegeven in de Gecombineerde opgave? Dan meldt u de werkelijke inzaaidatum uiterlijk op de dag dat u aanvankelijk als inzaai moment had opgegeven. Zaait u een vanggewas eerder dan u heeft opgegeven in de Gecombineerde opgave? Dan meldt u de werkelijke inzaaidatum uiterlijk op de dag van inzaai. Dit is de ingangsdatum voor de 8-weken periode.
- e** Minimaal 8 weken op het land. Tijdens de 8-weken periode geen activiteiten verrichten die het gewas en de doelstelling ervan (stikstof opvangen) kunnen beschadigen. O.a. begrazen, maaien/klepelen is niet toegestaan.
- f** Meststoffengebruik mag.
- g** Gebruik gewasbeschermingsmiddel mag niet vanaf moment van oogst hoofdgewas en t/m het einde van de 8-weken periode dat het vanggewas minimaal op het land moet staan.
- h** Vanggewassen na mais op zand- en lössgronden tellen niet mee.
- i** U gebruikt ten minste 75% van de in de Aanbevelende Rassenlijst voor landbouwgewassen (CSAR) aanbevolen hoeveelheid zaaizaad, of u zorgt voor een voldoende zichtbare bedekking van de bodem met het vanggewas. Op de pagina Ecologisch aandachtsgebied vindt u de Aanbevelende rassenlijst.
- j** U bewaart aankoopbewijzen en etiketten van het gebruikte zaaizaad(mengsel) 5 jaar lang in uw administratie.
- k** Het vanggewas mag geen wintergewas zijn dat in het najaar wordt ingezaaid en in de winter of voorjaar wordt geogst.

Toegestane gewassen 2019:

Japanse haver, raketblad, tagetes erecta, tagetes patula, zwaardherik.

Categorie 3 | Vanggewas onderzaai van gras en vlinderbloemige gewassen

Voorwaarden 2019:

- a** Grassoort(en) of vlinderbloemige gewassen inzaaien als onderzaai in de hoofdteelt. Alle soorten gras en vlinderbloemige gewassen zijn toegestaan. Dit hoeft geen mengsel te zijn van verschillende soorten. Kijk voor de toegestane soorten in de tabel Gewascodes en GLB 2019. De onderzaai moet een ander gewas zijn dan de hoofdteelt.
- b** Gelijktijdig met de hoofdteelt inzaaien en de hoofdteelt uiterlijk 15 oktober oogsten. Is de hoofdteelt een wintergewas dat in de herfst van het voorgaande jaar al is gezaaid en dit jaar wordt geogst? Dan hoeft de onderzaai niet gelijktijdig met de hoofdteelt ingezaaid worden. De onderzaai van het vanggewas mag dan ook in het voorjaar voor 15 mei plaatsvinden.
- c** Oogst u de hoofdteelt later dan u heeft opgegeven in de Gecombineerde opgave? Dan meldt u de werkelijke oogstdatum uiterlijk op de dag dat u aanvankelijk als oogst moment had opgegeven. Oogst u de hoofdteelt eerder dan u heeft opgegeven in de Gecombineerde opgave? Dan meldt u de werkelijke oogstdatum uiterlijk op de dag van de oogst.
- d** Minimaal 8 weken op het land, tenzij er binnen die 8 weken een nieuw gewas (hoofdteelt) op het perceel wordt ingezaaid. Tijdens de 8-wekenperiode geen activiteiten verrichten die het gewas en de doelstelling ervan (stikstof opvangen) kunnen beschadigen. Begrazen of maaien in de 8-wekenperiode mag alleen als u er voor zorgt dat er voldoende bedekking overblijft van het vanggewas. Het vanggewas moet nog kunnen bijdragen aan de biodiversiteit en moet zijn functie voor het opnemen van stikstof behouden. Wilt u weten bij welke vanggewassen dit mogelijk is? In de tabel Overzicht Vanggewassen Ecologisch aandachtsgebied kunt u zien welke gewassen na maaien voldoende hergroei-capaciteit hebben. Deze staat op de pagina Vanggewassen EA 2019.
- e** Meststoffengebruik mag.
- f** Gebruik gewasbeschermingsmiddel mag niet vanaf moment van oogsten hoofdteelt (gedurende ten minste 8 weken) of tot de inzaai van de volgende hoofdteelt. 3 van 4
- g** U gebruikt ten minste 75% van de in de Aanbevelende Rassenlijst voor landbouwgewassen (CSAR) aanbevolen hoeveelheid zaaizaad of u zorgt voor een voldoende zichtbare bedekking van de bodem met het vanggewas. Op de pagina Ecologisch aandachtsgebied vindt u de Aanbevelende rassenlijst.
- h** U bewaart aankoopbewijzen en etiketten van het gebruikte zaaizaad(mengsel) 5 jaar lang in uw administratie.
- i** Vanggewas onderzaai gras bij mais op zand- en lössgronden telt niet mee.
- j** Het vanggewas mag geen wintergewas zijn dat in het najaar wordt ingezaaid en in de winter of voorjaar wordt geogst.

Toegestane gewassen 2019:

Beemdlangbloem, Engels raaigras, esparcette, Festulolium, Italiaans raaigras, Alexandrijnse klaver, incarnaatklaver, Perzische klaver, rode klaver, witte klaver, niet bittere lupine, luzerne, overige vlinderbloemige groenbemesters, rietzwenkgras (anders dan voor industrie gras), rolklaver, roodzwenkgras, soedangras/sorghum, timothee, veldbeemdgras, Westerwolds raaigras, bonte wikke, voederwikke.

Informatie van www.biodatabase.nl

In de biologische teelt wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van biologisch uitgangsmateriaal. Daarnaast is er de wettelijke verplichting om biologisch uitgangsmateriaal te gebruiken als er voldoende uitgangsmateriaal beschikbaar is.

Naktuinbouw houdt op verzoek van het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) de beschikbaarheid bij van biologisch uitgangsmateriaal. Op de Biodatabase staan per gewas de beschikbare rassen vermeld en bij welke leverancier dit materiaal verkregen kan worden.

Leveranciers die biologisch uitgangsmateriaal beschikbaar hebben, maken dit zelf aan Naktuinbouw bekend. Deze bedrijven zijn ook zelf verantwoordelijk om de wijzigingen in de beschikbaarheid aan Naktuinbouw door te geven.

De indeling van de Annex wordt vastgesteld m.b.v. experts. Bionext heeft van het Ministerie van EZ de opdracht gekregen om de Annex samen te stellen.

Jaarlijks wordt door de expertgroepen (telers & kwekers) het biologisch aanbod beoordeeld. Op basis van objectieve criteria worden (sub)gewassen in een categorie ingedeeld.

Biologisch uitgangsmateriaal is verdeeld in 3 categorieën. Deze staan in de Nationale Annex (zie kader) en noemen we categorie 1, 2 en 3.

- **Categorie 1:** biologisch uitgangsmateriaal is verplicht, geen ontheffing mogelijk voor gebruik van gangbaar uitgangsmateriaal.
- **Categorie 2:** biologisch uitgangsmateriaal verplicht indien het ras beschikbaar is, indien het ras niet beschikbaar is, kan er via Skal een ontheffing worden aangevraagd voor gangbaar uitgangsmateriaal.
- **Categorie 3:** biologisch uitgangsmateriaal is niet verplicht, algemene ontheffing voor gangbaar uitgangsmateriaal

De meeste gewassen staan in één categorie ingedeeld. Voor sommige gewassen zijn er subgewassen vastgesteld. Dezesubgewassen zijn vaak in verschillende categorieën (categorie 1, 2 of 3) ingedeeld.

Annex landbouwgewassen

(alle teelten) (Geldig vanaf 1-1-2019)

Categorie 1	Categorie 2	Categorie 3
Nationale Annex		
Granen: Boekweit Haver Spelt Winterrogge Wintertarwe Wintertriticale Zomergerst Zomertarwe	Granen: Wintergerst	Granen: Durumtarwe Zomertriticale Zomerrogge Sorghum
Groenbemesters: Alexandrijnse klaver Bladrammenas Gele mosterd	Groenbemesters: Bladkool Bladrogge Incarnaat klaver	Groenbemesters: Bladraap/raapzaad Daikon (tillage radish) Ethiopische mosterd Gingelkruid Malva Serradelle
Grassen: Engels raaigras Italiaans raaigras Rietzwenkgras Timothee gras	Grassen: Beemdlangbloem Festulium Gekruist raaigras Kroppaar Westerwolds raaigras	Grassen: Hardzwenkgras Roodzwenkgras Veldbeemdgras
Voedergewassen: Luzerne Maïs (snij-en korrel) Rode klaver Suikerbieten Witte klaver	Voedergewassen: Esparcette/Steenklaver Lupine - blauw Wintererwt Zomererwt Zomerveldbonen Zonnebloem	Voedergewassen: Lupine, geel, wit Soja Voederbieten Winterveldbonen Winterwikke
Aardappel: Alle subgewassen		
Mengsels: Alle mengsels met gewassen van categorie 1 en met gewassen van categorie 2 waarvan de rassen biologisch beschikbaar zijn.		Overige gewassen: Bloemenmengsels voor akkerranden Wilde Cichorei Deder (huttentut) Duizendblad Grote pimpernel Hennep Koolzaad Honingklaver (Moeras)rolklaver Ondergrondse klaver Squarrosom klaver Wondklaver Paardenbloem Smalle weegbree Vlas Wilde peterselie

Voor meer informatie over de Annex kunt u contact opnemen met Bionext.

